

Edukacja – współczesne koncepcje

dr inż. Mariusz Kąkolewicz

<https://terazrozumiem.pl>

Definiowanie pojęć

- **Edukacja** = kształcenie + wychowanie
- **Edukacja** = aktywności uczestników procesów edukacyjnych w konstruowaniu wiedzy i systemów wartości oraz kształtowaniu i modelowaniu (wzorców) zachowań
- **Media** = pośredniki w uruchamianiu i regulowaniu procesów edukacyjnych: działań, kształtowania wzorców, budowaniu wiedzy, przekazywaniu informacji, komunikowaniu, przeżywaniu, dokumentowaniu, odpamiętywaniu

Schematy i struktury poznawcze.

- Najczęściej zakłada się, że jednostki reprezentacji wiedzy (pojęcia, kategorie, informacje) zapamiętywane są w postaci schematów (F.Bartlett 1932, J.Piaget 1952), tworzących struktury poznawcze.
- Konstrukty zbliżone do schematów występują także w teoriach: G.Millera (1956), D.Ausubela (1963), R. Schanka i R.Abelsona (1977), Newella (1990).

Schematy i struktury poznawcze.

- Uczenie się polega na budowaniu przez podmiot osobistego modelu świata znajdującego odbicie w strukturach poznawczych, te zaś tworzone są i przebudowywane pod wpływem indywidualnych doświadczeń i świadomej aktywności poznawczej.

Schematy i struktury poznawcze.

- W toku życia człowiek nieustannie przyjmuje i przetwarza informacje płynące ze środowiska naturalnego i społecznego - metabolizm informacyjny. (A.Kępiński, za J.K.PKCz. s. 192)
- Dzięki strukturom poznawczym - dzięki informacjom zakodowanym w organizmie, jednostka ma poczucie własnej tożsamości oraz orientuje się w świecie zewnętrznym (J.K.PKCz. s. 193)

Schematy i struktury poznawcze.

W strukturach poznawczych znajdują się:

- pojęcia i sądy o środowisku naturalnym, o rzeczach, organizmach, relacjach zachodzących między nimi (prawa fizyki, zasady ewolucji itd.)
- wiedza o kulturze: dane o sztuce, obyczajach, mitach i sprawach metafizycznych;
- dane o świecie społecznym, o zachowaniu się osób i społeczeństwa;
- wiedza o sobie samym, samowiedza i struktura „ja”, sądy o swoim charakterze, intelekcie i możliwościach fizycznych.

Znaczenie złożoności struktur poznawczych.

- „Im człowiek więcej wie o otaczającym świecie, im lepiej rozumie swoje możliwości i aspiracje, im bogatszą posiada wiedzę proceduralną o skutecznych programach osiągnięcia wartości, tym bardziej złożony jest jego system struktur poznawczych, tym [...] bardziej złożoną ma osobowość” (J.K.PKCz. s.195)

Współczesne koncepcje w edukacji

- poznawcza koncepcja człowieka (J. Koziński)
- teoria konstruktów osobistych (G.A.Kelly)
- konstruktywizm edukacyjny (J. Dewey, J. Piaget, L. Wygotski, J. Bruner, ...)
- edukacja humanistyczna (C.Rogers)
- situated learning (J. Lave, E. Wagner)
- teoria jakości w edukacji (M. Kąkolewicz)

Poznawcza koncepcja człowieka

(J. Koziński) KPCz, s.186

- „Człowiek jest samodzielny i aktywny podmiotem (osobą), który ... decyduje o własnym losie,
- ... świadomie i celowo działa w coraz bardziej złożonym labiryncie współczesności
- ... przyjmuje, przechowuje, interpretuje, tworzy i przekazuje za pomocą języka informacje (wiedzę, dane) i nadaje im pewną wartość (znaczenie, sens).
- ... dzięki kompetencjom umysłu jednostka spostrzega rzeczywistość, zapamiętuje otrzymane informacje, myśli analitycznie i twórczo, prowadzi dyskurs z innymi ludźmi. Jako sprawca podejmuje działania celowe i sprawuje nad nimi poznawczą kontrolę.”

Teoria konstruktów osobistych George A. Kelly

- Człowiek działa jak naukowiec, który testuje rzeczywistość
 - stawia hipotezy i sprawdza je
 - przewiduje wydarzenia i stara się je kontrolować
- Klasyfikuje świat tworząc osobiste konstrukty poznawcze pod jakim względem rzeczy są: podobne i różne od siebie.

Teoria konstruktów osobistych George A. Kelly

- System konstruktów: hierarchiczny i unikalny (porządkuje doświadczenie), zintegrowany.
- Sposób funkcjonowania umysłu i osobowości - tworzenie konstruktów.
- Konstrukty mogą nie być zwerbalizowane.
- Konstrukty mogą być niezintegrowane (?) napięcie i trudność przewidywania.

Teoria konstruktów osobistych George A. Kelly

- brak konstruktów - **Lęk**
- percepcja niezgodności zachowania z konstruktem - **Wina**
- zmiana w systemie konstruktów osobistych - **Zagrożenie**
- Ludzi łączy bardziej wspólnota znaczeń niż działań.
- Zdrowie - system konstruktów złożony i zintegrowany

Konstruktywizm edukacyjny

J.Dewey, J.Piaget, L.Wygotski, J.Bruner, ...

- **Dewey:** kształtowanie wyobrażeń, uczenie się przez działanie,
- **Piaget:** schematy poznawcze kształtowane poprzez: asymilację, akomodację, równoważenie.
- **Wygotski:** społeczny – interakcyjny kontekst procesów uczenia się, internalizacja symboli i narzędzi kulturowych - znaczenie mowy, sfera najbliższego rozwoju
- **Bruner:** uczeń naukowcem, wychodzenie poza dostarczone informacje, edukacja osadzona w kulturze,

Konstruktywizm edukacyjny

J.Dewey, J.Piaget, L.Wygotski, J.Bruner, ...

- Zgodnie z poznawczą koncepcją człowieka i założeniami konstruktywizmu uczenie się wymaga aktywności w rozwijaniu własnej wiedzy w procesie opartym na mechanizmie sprzężenia zwrotnego.
- Nowe informacje powodują, nieustanne korygowanie i rozbudowywanie schematów i struktur poznawczych.

Konstruktywizm edukacyjny

J.Dewey, J.Piaget, L.Wygotski, J.Bruner, ...

- Uczenie się przez odkrywanie - poszukiwanie przez ucznia związków między danymi.
- Terminem odkrywanie J. Bruner określa wszelkie formy samodzielnego zdobywania wiedzy przez ucznia.

Konstruktywizm edukacyjny

J.Dewey, J.Piaget, L.Wygotski, J.Bruner, ...

- “Celem uczenia danego przedmiotu nie ma być produkowanie małych chodzących encyklopedii, lecz doprowadzenie do tego, by uczeń zaczął samodzielnie myśleć (...) i aktywnie uczestniczyć w procesie dochodzenia do wiedzy. Poznanie jest procesem, a nie gotowym produktem”

(Bruner 1974, s. 108-109)

Konstruktywizm

- **nie jest teorią nauczania**
- **ale teorią uczenia się i zdobywania wiedzy**
- to wspomaganie uczniów w konstruowaniu znaczeń
- to budowanie na wiedzy posiadanej przez uczniów
- uczniowie poszerzają swoje możliwości tworzenia i kreowania indywidualnej wiedzy, która jest dla nich zrozumiała

Edukacja humanistyczna Carl Rogers

- „Jeśli nauczyciele są wspomagającymi uczenie się, a nie jak zwykle tylko podającymi informację, to dla uczniów jest to wyzwanie aby myśleć samodzielnie.
- Gdy nauczyciele doceniają uczniów jako źródło informacji, a nie jako jej konsumentów, uczniowie angażują się proces uczenia się.”
(C.Rogers, H.J.Freiberg Freedom to Learn, 1994 s. 8)

Edukacja humanistyczna Carl Rogers

- „Dzieci kochają szkołę, która zapewnia środowisko aktywnego uczenia się ... uczniowie są zachęceni do angażowania się poprzez aktywności uczenia się we współpracy, wzajemne nauczanie się, centra uczenia się, wycieczki w teren, projekty i klasowe dyskusje wymagające wielopoziomowego myślenia.
- Uczniowie stają się obywatelami środowiska uczenia się, przejmując odpowiedzialność za siebie wzajemnie oraz otrzymywane każdego dnia udogodnienia. [...] umożliwia to uczniom stawać się akcjonariuszami własnej edukacji.” (C.Rogers, H.J.Freiberg F. to L., 1994 s. 8)

Situated learning J. Lave, E. Wagner (Umiejscowione uczenie się)

- Wiedza powinna być zdobywana w rzeczywistych sytuacjach uczenia się, w warunkach w jakich później będzie wykorzystywana.

Koncepcja qualiów w edukacji M.Kąkolewicz

- Co to są QUALIA?
- Na czym polega rola qualiów w procesach poznawczych?
- Qualia a rola mediów

Więcej na:

<https://terazrozumiem.pl>

Dziękuję za uwagę

